

Ludmila Sulitková

ITALOVÉ V BRNĚ V PŘEDBĚLOHORSKÉM OBDOBÍ

Svou pozornost zaměřuji na století, jež pro české země znamená přerod od středověkého způsobu života a forem myšlení ve formy novověké, kdy se rozhodujícím stává vyjádření nového sebevědomí a uplatnění se v soudobé společnosti včetně potřeby prezentace vlastní osobnosti, ačkoli naplnění osobní identity ještě zcela neopouští tradiční modely. Tehdy také nastupuje obecně intenzivnější vědomí přináležitosti zemí České koruny, mezi nimiž přední místo zaujímal Morava, k ostatní Evropě. Zejména od poslední třetiny 16. století lze sledovat zvýšenou míru kulturních kontaktů příslušníků české a moravské šlechty s cizinou, jež byly umožňovány nejen čilou výměnou korespondence mezi evropskými vzdělanci a straníky nových náboženských proudů, ale také studijními cestami za poznáním. Ty směřovaly jak do německých zemí, Švýcarska, Nizozemí, tak do Francie, Itálie, případně též Anglie a dalších. V kontaktech měšťanstva českých zemí s jinými evropskými zeměmi převažovaly zájmy hospodářské a tedy obchodní, ovšem v průběhu 16. století lze sledovat i u této společenské vrstvy - a především u měšťanů královských měst - snahy o získání většího společenského a kulturního rozhledu a vzdělanosti, přesahující domácí rámec.

Tuto skutečnost dokládají výmluvně i dochované prameny pro Brno¹ jako jedno z předních královských měst na Moravě.² Řádově od poloviny 16. století je stav dochovaných písemných pramenů brněnské provenience velmi uspokojivý (zejména městské knihy hospodářskosprávního a soudního charakteru jsou dochovány v téměř souvislých řadách) a jejich komplexní studium tak umožňuje dospět k objektivnějším poznatkům o způsobu obživy a každodenního života zdejších obyvatel, jakož i změnách, které přináší nový renesanční životní styl. K jeho obecnému prosazení napomohly nejen zmíněné intenzivní styky domácích obyvatel s ostatní Evropou, ale též imigrace Italů (především stavebních řemeslníků, malířů a obchodníků ze severoitalských oblastí), zintenzivňující se v českých zemích obecně, a tedy i v Brně od 70. - 80. let 16. století. Nutno podotknout, že pro Brno nebyla dosud této problematice věnována soustavnější pozornost; zatímco z hlediska uměleckohistorického bylo alespoň částečně zhodnoceno profesionální přispění italských zedníků, kameníků, sochařů a méně již malířů,³ stranou badatelského zájmu zůstali zatím zcela italská obchodníci (v soudobých německých pramenech *Handelsman*) a kramáři (*Kramer*). Pokusím se tedy shrnout dosavadní stav vědomostí o navozené problematice, vyplývající především z

vlastních pramenných výzkumů, a to na pozadí celkového ekonomickosociálního klimatu soudobé městské společnosti.

Město Brno lze charakterizovat jako město typicky řemeslnické,⁴ v němž řemeslná složka (samostatných i závislých řemeslníků) představovala v průměru dlouhodobě asi 3/4 zdejšího obyvatelstva.⁵ Zbytek připadal na městskou honoraci, zahrnující taktéž užší vrstvu radního patriciátu (a realizující se především ve výčepu piva a vína a v obchodních a úvěrových operacích), na městskou inteligenci a početně blíže nespecifikovatelnou chudinu.

Na místních trzích se uskutečňovala směna běžného zboží a zemědělských produktů s nejbližším zázemím, zatímco čtyři městské jarmarky⁶ byly příležitostí k nákupu mimořádnějších, importovaných produktů, a to jak z jiných oblastí Moravy, respektive dalších korunních či lenních zemí, tak v širším evropském rámci. Obchodní styky začínaly na východě s Uhrami (Buda, Trnava, Bratislava), kde převažoval obchod se sukrem, klobouky a dobyt看em, a pokračovaly intenzivními kontakty s rakouskými zeměmi (Vídeň, Křemže, Stein, Steyr, Linec) a dále Podunajím do německých zemí (hlavně do Pasova, Řezna, Augšpurku, Norimberku a Frankfurtu) s odbočkou do Švýcarska (St. Gallen) anebo ve směru přes Štýrsko a Korutany do severní Itálie. V těchto geografických směrech hrálo největší roli jako obchodní artikl kramářské zboží (včetně knih a papíru),⁷ v podunajském obchodě přistupovaly navíc základní suroviny (sůl, sanytr, měď, železo) a výrobky z nich. Import produktů i surovin zajišťovali kupci domácí a cizí, z nichž ovšem někteří se, ať již dlouhodoběji nebo krátkodoběji, v Brně také usadili. Cizí obchodníci měli u zdejších měšťanů pronajaty své sklady, do nichž skládali na dobu mezi jarmarky zboží, prošlé kontrolou na městském mýtě a váze.

Z brněnských pramenů je evidentní, že zdejší kupci a kramáři, kteří se však ve zkoumaném období od sebe navzájem stále méně rozlišovali, (kramáři se vyznačovali tím, že nadále mohli obchodovat i v malém), orientovali převažující objem svých obchodních aktivit na jih s využitím dálkových tras, na nichž přestupní stanicí představovala Vídeň. Ve styku se severní Itálií požívali brněnští obchodníci již od 2. poloviny 15. století značných celních výhod.⁸ Významným stimulem pro přímý obchod s Itálií bylo privilegium císaře Fridricha III., udělené na žádost českého krále Jiřího z Poděbrad Brňanům r. 1463, které zdejším obchodníkům povolovalo, aby rakouskými zeměmi provázeli zboží z Benátek a do Benátek bez nutnosti využít vídeňského práva skladu.⁹ Itinerář

brněnských obchodníků, respektive jejich pomocníků (formanů, sluhů a faktorů) ilustrují zejména přípovědi pro dluhy (nedokončené obchodní transakce) k pozůstalostem po nich ze strany cizích kupců hlásících se o své pohledávky u brněnského městského soudu, jakož i dvě unikátní kupecké knihy brněnského kupce Mikuláše Wunderleho z let 1561-1564 a 1568-1570.¹⁰ Z obchodních center v Itálii, na něž byli obchodníci z Brna napojeni, figurují Verona, Milán a hlavně Benátky, kde tito využívali pohostinství „německého domu“.

Vcelku převažoval dovoz nad vývozem a z Itálie se, kromě zmíněného papíru, importovaly zejména požitaviny, z nichž větší část byla také - kromě koloniálních zdrojů - místního původu. Brněnská městská rada objednávala pro svou tavernu, mající výsadní právo výčepu cizích vín, italská (a též řecká) sladká vína (muškatel, malvaz, rivoli), jejichž dodávku zajišťovali buď vídeňští obchodníci anebo brněnští v souvislosti s jinými svými obchodními cestami, konkrétně do Křemže, Klagenfurtu a Cáhlova. Městští radní, jak dokládají četné účty, si pro svá sezení dávali připravovat občerstvení, v němž nechyběly jižní produkty, jako mandle, fíky, pomeranče, kapary, citrony, hrozinky, jedlé kaštiny, špagety a parmezán.¹¹ Tytéž potraviny a různé druhy jižního a orientálního koření nacházely nepochybně své uplatnění i v domácnostech bohatších brněnských měšťanů, což nepřímo dosvědčují brněnské mýtní tarify z poloviny 16. století.¹² Zde jsou například mezi kramářským zbožím zaznamenány taxy za dovážený hřebíček, skořici, muškáty (celé nebo muškátový květ), cukr (třtinový), mandle, svatojánský chléb, fíky, lemony a pomeranče.¹³ Z proclívaných výrobků italské provenience se uvádějí „kolečka benátského skla“, tedy nejspíše broušená zrcátka, dopravovaná v truhlicích, a ze surovin, majících svůj původ pravděpodobně rovněž ve středomoří, pak vlna a bavlna. Krámské zboží bylo zprostředkováváno především ve větších objemech, neboť v souvislosti s ním se zmiňuje proclívání vozů a koní, zatímco zboží, definované v těchto rejstřících jako „hedvábné kupectví“ (zlatohlav, aksamit, atlas, taft, perly), bylo dopravováno jak koňmo, tak pěšmo. Přicházelo do Brna opět uváděnou jižní cestou přes Vídeň, jeho původ však nebyl jistě bezvýhradně italský. Jmenovitě, jak uvádím dále, víme o dováženém hedvábí florentském a benátském. Jako přepravci *hedvábného kupectví* figurují tzv. *šotové*, ztotožnění v jednom ze zápisů s Vlachy,¹⁴ kteří toto zboží dopravují ve větších i menších truhlách, soudcích nebo pytlích, přičemž pochopitelně nejmenší mýto odvádějí tehdy, pokud zboží jen v menších objemech přenášejí.¹⁵ Z výrobků severoitalské provenience se ze zmíněných kupeckých knih Mikuláše Wunderla, který obchodoval

kromě jiných evropských obchodních center s Benátkami, dozvídáme také o importu akvilejského barchetu (bavlněná tkanina se lněnou osnovou).¹⁶

Další příležitost k nákupu neobvyklého, luxusního zboží skýtaly obchodní aktivity, městem jen nedobrovolně tolerované, které se v Brně odbyvaly při příležitosti zemských sněmů a soudů, tedy řádově 3x do roka.¹⁷ Cizí obchodníci realizovali prodej přímo v zemském domě a jeho nejbližším okolí a brněnští měšťané, jakož i příslušníci vyšších stavů, účastní zemských rokovaní, zde mohli nakupovat zboží, jež nebylo pravidelným předmětem obchodu domácích kramářů.¹⁸ Byly zde k dostání nejrůznější tkaniny (z italských benátské a florentské hedvábí), kožešiny, koření a pochutiny (cukr, kandis, hrozinky, cibely, mandle, zelené fíky, rýže, citrony, anýz, bazalka ad.) a také suroviny, potřebné pro zdejší řemeslnou výrobu.

I když uvádím pouze produkty, respektive suroviny, přicházející do Brna evidentně z jižních oblastí a nepostihuji pestrost obchodních kontaktů v celistvosti, už tento výběrový nástin dává tušit, jak se v daném období obohacoval životní styl měšťanů královského města, kteří ve snaze napodobit co nejvíce zvyklosti vyšších stavů nelitovali velikých sum na pohodlné vybavení svých domácností módním mobiliářem a na zaopatření drahocenného oblečení a mnohých delikates, zpestřujících jejich jídelníček.

Skutečnost, že pro Brno nejsou dochovány knihy inventářů pozůstalostí, ztěžuje možnosti přesnější rekonstrukce vybavení domácností a dalšího domovního příslušenství. Při snahách o tuto rekonstrukci musíme tedy vycházet z vlastních testamentů, které ovšem podávají výčet majetku a jednotlivých testamentárních odkazů (*legátů*) obecněji a ne tak detailně. Ze zařízení domácností se v nich nejčastěji mluví souhrnně o druzích a kusech cínového, případně stříbrného stolního náčiní a kuchyňských nádob a dalšího mobiliáře, mnohdy včetně ubrusů a ložního prádla. Jen velmi sporadicky testamenty například zmiňují knihy a obrazy ve vlastnictví mešťanů. V ojedinělých případech však bývají poslední pořizení výmluvnější a tak je z nich možno získat plastičtější představu o charakteru měšťanských domácností. Pro příklad uveďme jednu z nejobsáhlejších a nejzajímavějších pozůstalostí z brněnských poměrů, patřící přednímu představiteli městské inteligence, totiž radnímu písaři Jiřímu Hovorkovi, zemřelému roku 1617.¹⁹ V jeho testamentu se uvádí množství pozlaceného a bežného cínového náčiní, polstrovaná křesla a židle, vzácné turecké a rýnské koberce, vykládaný psací stůl, drahocenná psací souprava, alabastrové pozlacené sošky, stříbrné kapesní hodinky, oblečení ze vzácných látek, tři různé kočáry a

ze zbraní pět ručnic a několik skvostných rapírů a kordů. Hovorkův vytříbený vkus našel svůj výraz i v cenných špercích a v obrazech se světskými i náboženskými a motivy (byl přesvědčeným katolíkem), jichž bylo celkem přes třicet a vytvářely tak bezpochyby vzácnou meštánskou obrazárnu. Důkazem důkladné vzdělanosti Hovorkovy byla jeho knihovna, obsahující bohatý výběr děl právnických i teologických.

Per analogiam můžeme předpokládat, že obrazy a knihy vlastnili i mnozí další měšťané, neboť ke kýženému vzdělanostnímu rozhledu mohli dospívat jak studiem na místních školách (městská latinská škola, od 80. let 16. století jezuitské gymnázium, případně německá škola, poskytující ovšem především trivium), tak na jezuitské akademii v Olomouci, požívající od r. 1573 univerzitního statu, a na mnoha zahraničních univerzitách, z nichž brněnští studenti vyhledávali zejména katolicky orientovanou univerzitu ve Vídni a od 70. let 16. století ve větší míře luterské univerzity v Sasku (především ve Vitemberce a Lipsku). Zvážením všech dostupných údajů k tomuto problému lze dospět k závěru, že řádově 16% brněnských měšťanů patřilo ke vzdělanějším, nemluvě o ještě převažujícím počtu řemeslníků, kteří byli alespoň gramotní.²⁰ Řečené tak doplňuje nástin o širokých kontaktech brněnských měšťanů s cizinou, v nichž, jak naznačeno, začínají v 16. století hrát zvýšenou roli kromě ekonomických momentů i kontakty obecně kulturní.

Ale vraťme se zpět k obchodním vazbám. Od 70. let 16. století bylo v Brně možno zaznamenat na 11 obchodníků (včetně kramářů a šotů) z Itálie, z nichž část zde získala měštánské právo a uznávané společenské postavení. K takovým patřil zejména Benátčan Mikuláš Calligarda (ten pobýval před svým sňatkem s brněnskou měšťankou r. 1605 v Ivančicích a jeho bratr František, též obchodník, zemřelý r. 1613, byl usazen v Třebíči), dále Antonín a Oktavián Trus(s)i (Drussi) a Marek Spampato. Z obchodníků, který pocházel nejspíše z Furlanska,²¹ lze jmenovat šota Milukáše Carmusche. Ten, ač nepřijat do brněnské městské obce, zakoupil někdy začátkem 90. let 16. století dům v centru města v ulici, jež nesla podle tam soustředěných obchodníků název *Kramářská*.²² Zatímco jeho rodinné poměry a konkrétní obchodní aktivity bohužel zůstávají neznámy, o dalších obchodnících pravděpodobného furlanského původu je k dispozici více informací.^{21a} Jedná se o zmíněné bratry Antonína a Oktaviána Trusiho a Marka Spampata, jejich švagra, který nejprve vypomáhal v obchodě Antonínovi a později se stal samostatným obchodníkem (*Handelsmann*), převážně zřejmě se sukny, která od něho pravidelně odebíralo město na oblečení pro městské služebníky.²³ Městská rada mu příležitostně vystavovala osvědčení pro jeho cesty do Itálie a

Rakouska²⁴ a v jednom případě také nechala vyhotovit, jak je doslovně řečeno, „k nastávající jeho důležité potřebě českou kopii listu vlašskou řečí psaného a v knize jeho kupecký zaznamenaného“.²⁵ Jelikož ta se v Brně bohužel nedochovala, není možno si udělat zasvěcenější představu o jeho obchodních transakcích. Marek Spampato se stal brněnským měšťanem²⁶ a zakoupil zde postupně dva bezpochyby výstavné domy. Někdy na přelomu 16. a 17. století získal dům v tehdejší Sedlářské ulici (dnešní Masarykova), jehož kupní cenu sice neznáme, ale z něhož odváděl poměrně vysokou berni²⁷ a roku 1607 zakoupil za nadprůměrnou kupní sumu 1600 zl. mor. (podle dobové zvyklosti splatnou ovšem ve stanovených splátkách) dům na rohu Dolního náměstí (dnes nám. Svobody),²⁸ zvaný *U červeného vola*. Nevíme, v kterém z nich přijal roku 1615 pohostinství šlechtic Vilém Slavata z Chlumu a Košumberka,²⁹ exponovaný značně v dvorských kruzích, jistě ovšem vybavení domu muselo odpovídat nárokům na bydlení v společensky nejvyšších vrstvách. Další aktivity a životní osudy Spampatovy zatím neznáme.

Mezi městkou elitu pronikli záhhy též bratři Trussiové, kteří se stali nejen brněnskými měšťany, ale také členy zdejšího radního kolegia.³⁰ O Antonínovi, jehož prameny uvádějí jako obchodníka (*Handelsmann*) nebo italského kramáře (*welscher Krammer*),³¹ víme, že obchodoval jak s krámským zbožím,³² tak také s lojem, svíčkami, pergamenem³³ a vzácnými látkami (sametem, hedvábím),³⁴ přičemž se svým zbožím zajížděl na trhy do Švýcarska (Luzernu) a Rakous (zejména Křemže a Lince).³⁵ Z městkých nemovitostí získal nejprve v roce 1590 za 700 zl. mor. dům v Sedlářské ulici, který už roku 1597 prodal. Mezitím ale zakoupil roku 1604 za 1000 zl. mor. výstavnější dům na Dolním náměstí³⁶ a svůj majetek rozhojnil navíc přikoupením pozemků (roku 1612 od jezuitů)³⁷ a mlýna v brněnském okolí,³⁸ z nichž měl jistě kromě obchodní agendy další zisky. Začátkem 20. let 17. století pravděpodobně zemřel, neboť zprávy o něm z brněnských pramenů mizí a držení domu po něm na náměstí se ujímá bratr Oktávio,³⁹ rovněž obchodník, vystupující v jednom případě jako zplnomocněnec vídeňského obchodníka Františka Crotta, původem z Verony.⁴⁰ Ten nejenže v Brně setrval i po osudové porážce emancipačního úsilí českých stavů v protihabsburském povstání, ale těšil se - jako nepochybný konformista - význačnému postavení v městské komunitě, v níž zastával konšelský úřad.⁴¹ Jeho další životní běh a datum úmrtí zůstávají zatím neobjasněny.⁴²

Jak naznačeno, díky importovanému zboží se podstatně obohacovala tzv. každodennost našich předků. Je samozřejmé, že jejich snaha po okázalé prezentaci nacházela svůj výraz i ve vlastních stavbách

měšťanských domů. K stavebním úpravám, respektive přestavbám v novém renesančním slohu si brněnští měšťané povolávali kromě domácích mistrů od poslední třetiny 16. století zkušené stavební řemeslníky ze severní Itálie. Ty ovšem pro stavby v městském intravilánu zaměstnávali i jiní objednatelé. Tak město samo zadalo italskému zedníkovi Antonínu Gabrimu a kameníkovi Antonínu Silvovi přestavbu radniční budovy, jejíž věž byla opatřena charakteristickou renesanční bání s ochozem, a nové zakončení dostala díky Antonínovi Gabrimu také věž městského farního kostela sv. Jakuba. Olomouckému biskupovi Stanislavu Pavlovskému budovali bratři Antonín a Petr Gabriové jeho nové brněnské sídlo, zemským stavům zemskou soudnici, klášteru augustiniánů u sv. Tomáše stavěl A. Gabri část konventu a patrně i dvě kaple a jezuitům započal stavbu nově budované koleje. Některé z městských domů nabývají tvářnosti městských paláců s renesančními arkádami, loggiemi, zdobnými portály⁴³ a případně též arkýři (např. tzv. *Schwanzův dům* na nynějším náměstí Svobody, postavený za přispění A. Gabriho a sochaře Jiřího Gialdiho nebo dům zvaný *pánů z Kunštátu* či *Salmovský* v Dominikánské ulici)⁴⁴ a není tedy divu, že i zkušený cestovatel, jakým byl Bedřich z Donína, obdivoval v polovině 90. let 16. století výstavnost města v italském stylu.⁴⁵ V rámci zjistitelného počtu stavebních mistrů (cechovních i svobodných) byli Italové v posledním půlstoletí před Bílou horou, představující významný mezník v našich dějinách, zastoupeni celou třetinou,⁴⁶ ať již se jednalo o nejčtetnější zedníky nebo méně početné kameníky a sochaře. K těm přistupují ještě tovaryši a učňové, pobývajících však v Brně vesměs jen přechodně. Pokud se zakupovali na objektech pod městskou jurisdikcí, pak se jednalo o domy v předměstských ulicích (zejména Pekařské a Hartlůvce). Mistři stavebních řemesel naproti tomu zakupovali nemovitosti uvnitř městských hradeb a mnozí také získali v Brně měšťanské právo. Z řečeného vyplývá, že městské domy vlastnili i ti Italové, kteří nebyli oficiálně přijati do svazku městské obce. Tento jev je, ač ne příliš často, doložitelný i u jiných, do Brna přišedších osob, v případě Italů lze však za touto skutečností spatřovat cílený záměr města podpořit jejich přistěhovalectví.⁴⁷ I když, jak uvedeno, italští stavební řemeslníci nepřicházeli do Brna v jedné časové vlně, přece jen je zjevné, že městská rada umožňovala jejich zakupování hlavně ve třetí městské čtvrti (v ulicích Kobližné, Široké - dnešní Jezuitské, Kozí a Růžové). Jednalo se mnohdy o zpustlé objekty, jejichž snadnější získání bylo pravděpodobně podmíněno jejich opravou, neboť někteří zvláště produktivní zedníci jako Antonín Gabri, Antonín Paris a Augustin Tromba, zakoupili záhy další domy a přestavěné výhodně prodali.⁴⁸ I

mezi příslušníky stavebních řemesel a malíři jsou zastoupeni nositelé přízvisek, která poukazují na jejich možný původ z Furlanska. Domnívám se však, že bližší charakteristika těchto osob již vybočuje z rámce tohoto sympozia, a proto se omezují pouze na jejich výraznější označení v připojeném seznamu všech Italů, zachycených v Brně ve sledovaném období na základě stávajícího stavu pramenného výzkumu.

Celkově bylo možno zjistit v Brně ve sledovaném období na 45 italských stavebních řemeslníků. Připočteme-li k nim zmíněných 11 obchodníků (kramářů) a dále tři italské malíře, jakož i dalších 35 osob, podle jména evidentně italského původu, ovšem nezjistitelných profesí, pak se jedná o téměř stovku lidí. Přestože nebyli soustředěni všichni najednou, i tak zde vytvořili svéráznou komunitu, odlišující se zpočátku řečí a jistě i mravy od většinového obyvatelstva.⁴⁹ Víme, že pro Italy kázali brněnští jezuité zprvu italsky, a jazykově italský charakter měla i katolická náboženská kongregace, založená jimi r. 1592. Italové usadivší se v Brně se zde postupně asimilovali - i když mnozí zřejmě neztráceli vazby na své domácí prostředí - a osvojili si v návaznosti na charakter zdejšího prostředí z větší části jako běžný komunikativní jazyk němčinu, méně češtinu.⁵⁰ Jejich přínos pro kulturu každodennosti našich měst období renesance a nastupujícího baroku však není ještě zdaleka uspokojivě objasněn, právě tak jako možné opačné vlivy. Věřím, že toto symposium podnítl další studium všech aspektů naznačených kontaktů příslušníků dvou východiskově poměrně vzdálených prostředí, jejichž soužití však jistě znamenalo rozhojnění a vzájemné obohacení nejen systému dobových materiálních hodnot, ale také hodnot duševních a duchovních.

P ř í l o h a

Hvězdička (*) poukazuje na možný furlanský původ. Ten můžeme tušit na základě přímení, která se dodnes ve Furlansku vyskytují a pomocí přípon či fonetických spojení furlanského charakteru.

*Angelinus de Angelinis /Handelsmann/	/1607/
Marcus Antonius, Maurer	1589-1630
Antoni, Maurer	1586
Benedict Antoni	/1595/
Franciscus de Arelan	/1593-1595/
Hanibal Articinius	1605
Bartoš, Maurer, (Vlach)	1602
Johann Baptista, Huetschmucker	/1616/
*Antonín Bernart (Bernardi), Maurer	/1591-1614/
*Florián Bernart, Maurer	/1616-1617/
*Štěpán Bernardi, Maurer	1594-1618
Antoni Binagi, Maurer	1590-1610
Mert Bisacz (Wisatz), Maurer	/1604-1615/
Johannes Jacob Brandt, Bildhauer	1608-1638
Hans Brevin	/1582-1583/
Bernhart Brivin, (Vlach)	/1556-1582/
*Franciscus Calligarda, /Handelsmann/	/1612-1613/
*Nicolaus Calligarda, Handelsmann	1600-1615
Alexander Canazi (Canacius), Maurer	1594-1609
Elia Canevale, Steinmetz	1578-1585
Francesus Canevale, Steinmetz	1588-1606
Horatius Carbonus	1606
*Nicolasch Carmusch, Schott	/1596/
Giovanni Batista Casolari, Maurer	1579-1584
/Joh./ Baptist de Conca	1613
Petr de Conca	1613
*Johannes Concet	1608-1617
Georgius Delaparta de Venetia	1611
Bernart Drysal, Schott	/1601/
Mauritz Drysal, Schott	/1591/
Philippus Dericius de Napoli	1605
*Bernhard Derri, Maurer	1596-1600
*Gabriel Diefabri, Maurer	1596
Conrad Figger, Maurer	1593-1600
Antonius Flacc (Antoni Flacci), Maurer, Handelsmann	1610-1617

*Andreas Fondenot, Maurer	1616
Antonius Gabri, Maurer	1580-1593
Pietro Gabri, Maurer	1572-1585
Sebastian Gabri, /Maurer/	1603-1604
Laurentinus Galeranus	1612
Lelius Galeranus	1612
Tiburtius Galeranus, ThDr, PhDr, protomedicus	/1609/-1616
Johannes Batista Galnikt, Maurer	1592
Hans Gayha, Schott	/1589/
Giorgio Gialdi, Bildhauer	1575-1608
Pompeus Gigani	/1607/
Antoni Gionso	1577
*Georg Grimaldo, Steinmetz	1602
Michael Italian	1577
Petrus de Larghis, Maurer	1590
*Ferdinand de Lesso, /Componist/	1606
*Rodolfo de Lesso, /Componist/	1606
Gothart Loran, Maurer	/1612/
Simon Lorentz, Maurer	1578-1612
Petr Lutz (Luci, Luce), Maurer	1613-1622
Ulrich Lutz, Maurer	1623-1624
Jean Baptista Lumaga	1618
Simon Malanotti, Maurer	1617-1623
Antonius Malaspina de Padua	1605
Ambrosius Megera, Maurer	1602
Mathias Milvinus	1607
Antonius Miniati	/1615/
Ludvig Moravilla	1594-1607
Antonius Nafion, Maurer	1579-1582
Christof Osmeti, Maurer	1613-1627
Andres Paris, /Maurer/	1609
Antoni Paris, Maurer	1579-1609
Johann Paris, Maurer	1583-1607
Lorenz Paris, Bildhauer	1615
Giovanni Maria Philippi, Baumeister	1618-1620
Litarus (Letardus) Piccioli, Maler	1591-1609
*Jan Baptista Pierius, Maler	1601-1602
Giorgio Piezzo (Piazoli), Maurer	1585-1587
*Rocco Pitto, Maurer	1576-1579
*Benedict Roffin, Maurer	1602

Lucas Rolandt, Maler	1594-1611
Lucas Rolandt jun.	1614-1617
*Abondio Olivier Salis, Steinmetz	1599-1618
*Jacob Schwerdolot, Maurer	1581-1591
Antonio Silva, Bildhauer	1576-1585
*Marcus Spampato, Handelsmann	1606-1618
Virgilio Spazio, Steinmetz	1587-1615
Eusebius Stern, (Vlach)	1602-1604
Steiner, (Vlach)	1613
Horatius Strenerius de Napoli	1605
*Bartolome Thenioladt (Tangolot, Thenielot), Maurer	1602-1618
*Francesco Giovanni Tofoleto, Bildhauer	1579-1582
*Hans Trampolin (Trapolin, Trapol, Trappel, Trepl), Maurer	1587-1608
*Mathias Trapl jun., Maurer	1616
Agostino Tromba, Maurer, Maler, Handelsmann	1586-1610
*Antonius Trussi, Welscher Kramer	1590-1614
*Octavianus Trussi	1615
Bernart Trysal	1608
Moritz Trysal	1599